

Mgr. Martina Nováková

Odbor azylové a migrační politiky MV

Řízení v trestních věcech mladistvých II.

Zhodnocení úpravy de lege lata a úvahy de lege ferenda

Úvod

Problematika kriminality mladistvých je stále aktuální, na což reaguje odborná veřejnost snahou nalézat nová řešení v oblasti soudnictví ve věcech mladistvých.

Tento článek se zabývá trestním řízením ve věcech mladistvých, resp. hlavními problémy a nedostatky v této oblasti. Daná problematika je upravena v zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon je lex specialis k trestnímu řádu a jiným obecným právním předpisům, jež se pro toto řízení použijí subsidiárně. Článek je rovněž doplněn o zhodnocení české právní úpravy de lege lata a úvahy de lege ferenda.

Účelem zákona o soudnictví ve věcech mládeže ve své podstatě je, aby dítě mladší patnácti let nebo mladistvý, který se dopustil protiprávního jednání, byl projednán podle tohoto zákona, podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním jednáním a aby mu bylo uloženo vhodné a přiměřené opatření, které přispěje k tomu, aby se v budoucnu zdržel trestné činnosti a v konečném důsledku si našel společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému a mravnímu vývoji.

Mezi nejpalčivější problémy této úpravy patří spodní hranice trestní odpovědnosti, o které se v odborných kruzích ale i mezi laickou veřejností horlivě diskutuje, a zásada neveřejnosti, jež řízení ve věcech mladistvých ke značné nevoli veřejnosti ovládá.

Vůči zákonu o soudnictví ve věcech mládeže byly od samého počátku (tj. od roku 2004) uplatňovány dva diametrálně odlišné přístupy.¹ První vycházel z toho, že důvody, pro které byl zákon přijat lze považovat za plně relevantní a jiné řešení ani nepřicházelo v úvahu. Druhý byl založen na myšlence, že přínos takto pojatého speciálního zákona se může jevit jako přinejmenším sporný, neboť se celá desetiletí aplikovala ustanovení trestního zákona a trestního řádu, ve vztahu k nim byly shromážděny odpovídající poznatky a zkušenosti a nebylo nutné, přes řadu specifíků vztahující se na mladistvé, přijímat zmíněnou úpravu.

První pojetí směřuje jednoznačně k tomu, že se uznávají početná specifika mladistvých jako kategorie pachatelů trestných činů, že je více odvahy k využívání zvláštních institutů, jež zákon o soudnictví ve věcech mládeže upravil, že se dají překonat některé jen těžko řešitelné výkladové problémy. Druhý přístup vyvolává skepsi, obavu z širšího využívání nových institutů, např. výchovných opatření a je též poukazováno na aplikační problémy. Já se osobně kloním k přístupu prvnímu, neboť přijetím zákona o soudnictví ve věcech mládeže se Česká republika znovu přihlásila k myšlence samostatného systému trestní justice nad mládeží a k odkazu prvního zákona o trestním soudnictví nad mládeží z roku 1931 a trestní právo mládeže získalo i významné postavení v rámci právní ochrany dětí v České republice.

Jako nedostatek současné právní úpravy se nabízí fakt², že se řada institutů trestního práva mladistvých dosud vůbec nevyužívá anebo jen velmi málo. Týká se to především odklonů, a to zejména odstoupení od trestního stíhání a narovnání, dále pak účinné lítosti a výchovných opatření.

¹ ZEZULOVÁ, Jana a MIROSLAV RŮŽIČKA. Soudnictví ve věcech mládeže z pohledu rozhodovací činnosti obecných soudů a Ústavního soudu. *Státní zastupitelství*. 2007, roč. 5, č. 5, s. 4.

² KUČHTA, Josef, KALVODOVÁ, Věra, HORKÁ, Kateřina a kol. Z praktické části výzkumu „Věková hranice trestní odpovědnosti a kriminality mládeže“. *Státní zastupitelství*. 2011, roč. 9, č. 1-2, s. 3-50.

Poznatky získané na základě kriminologického výzkumu „Věková hranice trestní odpovědnosti a kriminality mládeže“, jehož cílem bylo zjistit názor odborné veřejnosti na otázky věkové hranice trestní odpovědnosti, jakož i na další významné aspekty související s fenoménem kriminality mládeže. Výzkum byl proveden v rámci grantových projektů Masarykovy univerzity na podporu specifického výzkumu (přidělený kód MUNI/1042/2009).

Další překážku představuje nemožnost konat hlavní líčení v nepřítomnosti mladistvého. Často se totiž stává, že i po řádném a včasném doručení předvolání se nedaří přítomnost mladistvého u soudu zajistit.

Neboť se trestná činnost mládeže velice často odehrává ve skupinách, kterou vede nebo na jejíž činnosti se nějakým způsobem podílí dospělý, pro efektivitu trestního řízení by bylo přínosnější umožnit konání společného řízení proti dospělému a mladistvému nejen ve výjimečných případech.

V případech těžko napravitelných jedinců, kteří se dopustili zvláště závažných provinění lze uvažovat též o zmírnění zákazu zveřejnit jejich osobní údaje a informace o jejich trestné činnosti.

V praxi se ani příliš často nedodrжуje zásada neveřejnosti trestního řízení ve věcech mladistvých, neboť častým případem se stává, že mladistvý (často možná na mírný nátlak některých osob) vysloví požadavek přítomnosti veřejnosti.

Zhodnocení úpravy de lege lata a úvahy de lege ferenda

1. Situace de lege lata

Kriminalita mladistvých je nepochybně všudypřítomným problémem moderní společnosti, a to nejen v České republice, ale i v celosvětovém rozměru.

Počty registrovaných kriminálních činů spáchaných delikventní mládeží, tj. jak trestně neodpovědných dětí do patnácti let, tak mladistvých, kontinuálně v absolutních i relativních hodnotách klesají, přičemž tento viditelný trend se od roku 2004 ještě prohlubuje.³

Lze zastávat názor, že se zákon o soudnictví ve věcech mládeže s delším časovým odstupem osvědčil, neboť nepochybně přispívá k lepšímu řešení kriminality mládeže, k adekvátnímu přístupu jak k dětem mladším patnácti let, tak i mladistvým, včetně většího využívání speciálních přístupů ke

³ VÁLKOVÁ, Helena a Jana HULMÁKOVÁ. (Ne)Odpovědnost mladistvého podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže de lege lata i de lege ferenda. *Státní zastupitelství*. 2007, roč. 5, č. 5, s. 39.

zmiňovaným kategoriím mládeže. Přesto však přetrvávají určité problémy, na něž je třeba adekvátně reagovat a nabízet jejich teoretické i praktické řešení.

Zajímavý přínos v rámci spolupráce při realizaci prevence kriminality dětí a mládeže představuje pilotní program „Systém včasné intervence“. Jedná se o projekt Ministerstva vnitra a Ministerstva práce a sociálních věcí, jehož cílem je informační propojení policie, orgánů sociálně-právní ochrany dětí a mládeže a orgánů justice. Informační propojení a vzniklá databáze pak tvoří podklad pro koordinované aktivity zmíněných institucí ve vztahu k pachatelům trestných jednání, jejich rodině či komunitě.

Aplikační praxe poukazuje na některá věcně zásadně jinak koncipovaná ustanovení (v porovnání s předcházející právní úpravou), které se prosazují velmi obtížně a pomalu.

Ustanovení § 5 ZSM

Jedná se o klíčovou otázku (ne)odpovědnosti mladistvého za protiprávní čin, kterého se dopustil a který se posuzuje podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Předpokládalo se, že nový institut bude nadměrně využíván až zneužíván, ale z odborných diskusí a školení příslušných specialistů působících v oblasti soudnictví ve věcech mládeže i z poznatků získaných ze statistických údajů vyplývá spíše opak. Přinejmenším část aplikační praxe vnímá tento institut nejednoznačně, jako něco, co může věc komplikovat. Z toho vyplývá, že jej nepoužívá ani tam, kde by to bylo namístě, natož aby jej nadužívala.⁴ První pochybnosti nabízí otázka, jak u mladistvého vykládat samotný pojem nedosažení **rozumové a mravní vyspělosti**. Jsou zde prezentované dva protichůdné názory: jednak je tato skutečnost chápána jako projev opožděného procesu dospívání, který není patologického rázu, tedy není důsledkem duševní poruchy, a proto je samostatným důvodem vylučujícím trestní odpovědnost mladistvého, a jednak je naopak chápána v souladu s tradiční naukou československého trestního práva použitou formulací ustanovení § 5 odst. 1 ZSM, které je obdobou § 12 TrZ, a absencí

⁴ VÁLKOVÁ, Helena a Jana HULMÁKOVÁ. (Ne)Odpovědnost mladistvého podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže de lege lata i de lege ferenda. *Státní zastupitelství*. 2007, roč. 5, č. 5, s. 40.

speciálních trestně procesních ustanovení jako zvláštní druh nepřičetnosti. Skutečný problém však představuje otázka týkající se právních následků spojených s konstatováním, že mladistvý sice v době činu nebyl dostatečně rozumově a mravně vyspělý, a není tudíž možné vůči němu vyvodit trestní odpovědnost, je však v jeho vlastním zájmu i v zájmu jeho okolí na takový čin vhodně reagovat. Alarmujícím problémem byla až donedávna otázka možnosti ukládat ochranná opatření nepřičetnému mladistvému podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže, neboť ochranné léčení, nebylo výslovně ve výčtu opatření obsažených v § 93 odst. 1 ZSM uvedeno. Situaci změnila novela zákona o soudnictví ve věcech mládeže, na základě které mají soudy možnost ukládat nezletilým pachatelům ochranné léčení na neomezeně dlouhou dobu.

Jako na zásadní problém, v oblasti posuzování trestní odpovědnosti mladistvého, poukazují nižší státní zastupitelství na naprostý nedostatek znalců z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie se specializací na dětskou psychiatrii. Tím však potíže nekončí, neboť pokud se vůbec podaří zajistit takové znalce, nejsou schopni na klíčovou otázku stran stupně mentální a emoční zralosti, tedy rozumové a mravní vyspělosti mladistvého odpovědět. Jejich odbornost jim dovoluje vyjádřit se kvalifikovaně pouze ohledně rozpoznávací a ovládací schopnosti.

Určení místní příslušnosti státních zástupců k dozoru v přípravném řízení patří bezesporu k nejproblematičtějším částem zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Výkladové a aplikační problémy nabízí otázku, zda a od jakého okamžiku je nezbytné zajistit **obhajobu mladistvého** v případech některých prvotních neodkladných a neopakovatelných úkonů, kdy se teprve zjišťuje, kdo má být pachatelem určitého deliktního jednání (např. při realizaci rekognice, domovní prohlídky či odposlechu telekomunikačního provozu). Je zastáván takový názor, že pokud tyto úkony směřují bezprostředně k usvědčení či ztotožnění mladistvého jakožto pachatele konkrétního provinění, je na místě, aby měl obhájce již od počátku provádění těchto prvotních úkonů.

Právní úprava zvláštních způsobů řízení ve věcech mladistvých

v některých směrech není dokonalá a zčásti naopak spíše omezuje využití odklonů. Ustanovení § 68 ZSM podmiňuje aplikaci odklonů řízení ve věcech mladistvých splněním dalších předpokladů vedle těch, které stanoví trestní řád. V důsledku toho je pak postup spočívající v podmíněném zastavení trestního stíhání, podmíněném odložení podání návrhu na potrestání a schválení narovnání paradoxně složitější, než tomu je v trestním řízení vedeném s dospělým obviněným.

Zvláštní způsob ***určení místní příslušnosti státního zástupce v návaznosti na místo pobytu mladistvého ve výchovném zařízení.*** Za nesprávné je považováno stanovení příslušnosti státního zástupce k výkonu dozoru v přípravném řízení ve vztahu k místu výkonu ochranné nebo ústavní výchovy (kde se navíc mladistvý v době trestního řízení ani fakticky nezdržuje), pokud ke spáchání provinění došlo mimo sídlo výchovného zařízení a mladistvý má jinde i trvalé bydliště, resp. v místě jeho bydliště je činný příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, který má k jeho osobě nejvíce informací a bude mít možnost na konkrétního mladistvého působit i po jeho případném odsouzení. Dochází totiž často k takovým situacím, kdy jsou proti jednomu a témuž mladistvému paralelně vedena trestní stíhání na více místech a i po podání obžalob soudy odmítají uznat svoji místní příslušnost k projednání věci právě s poukazem na momentální nepřítomnost mladistvého ve výchovném ústavu.

V mnoha případech je vedeno trestní stíhání proti mladistvým, kteří sice byli umístěni do výchovného ústavu za účelem ústavní nebo ochranné výchovy, z tohoto zařízení ale krátce poté utekli nebo se zde při opakovaných útěcích zdržovali jen zcela sporadicky.⁵ Je třeba zdůraznit, že pod pojmem pobyt, který není pouze dočasný a svou povahou se bezprostředně blíží stálému bydlišti se má na mysli skutečně pobyt, který se zcela jednoznačně

⁵ ZEŽULOVÁ, Jana a Miroslav RŮŽIČKA. Aktuální problémy zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. *Státní zastupitelství*. 2005, roč. 3, č. 9, s. 16.

přibližuje trvalému pobytu podle z. č. 133/2000 Sb. o *evidenci obyvatel*. Nestačí proto jen dočasný pobyt ve věznici nebo ve výchovném zařízení.

Vyskytují se též potíže v souvislosti s ***předáváním věci mezi nižšími státními zastupitelstvími***. Dochází i k tomu, že policejnímu orgánu SKPV v některých místech byly postupovány zcela nedostatečně objasněné věci, zejména co se týče majetkové trestné činnosti.

U převážné většiny nižších státních zastupitelství nebylo vůbec aplikováno ustanovení **§ 7 ZSM o účinné lítosti**, resp. jen výjimečně.⁶

Ukládání výchovných opatření mladistvým státními zástupci. Situace ohledně ukládání výchovných opatření mladistvým v přípravném řízení u jednotlivých nižších státních zastupitelství je značně rozdílná; u některých z nich jsou ukládána, byť omezeně, u jiných těchto opatření nebylo využito vůbec. Mezi zmiňované důvody pro nepoužití ustanovení § 15 až 20 ZSM patřilo nesplnění samotných zákonných podmínek, složitá důkazní situace nebo laxní přístup či dokonce neochota mladistvých vykonávat tato výchovná opatření, jejichž uložení v průběhu přípravného řízení je podmíněno souhlasem mladistvého, resp. mladistvý nedal souhlas k uložení výchovného opatření. K ukládání výchovných opatření nebylo dále přistupováno u těch mladistvých, u nichž došlo poprvé ke spáchání provinění a bylo proto možné dovodit, že jde u nich o výjimečné vybočení z mezí zákona. Výchovná opatření nebyla ukládána u již závažnou měrou narušených mladistvých delikventů, u kterých byla dříve navíc uložena ústavní či ochranná výchova.⁷ Svoji roli hraje i neexistence nabídky vhodných probačních programů v daném obvodu, stejně jako i to, že realizace výchovných opatření představuje nepochybně vyšší zatížení také pro státní zástupce, popř. pro probační a mediační službu.

Velice aktuální problematikou posledních let byla otázka návrhů požadující ***snížení věkové hranice trestní odpovědnosti mladistvých na čtrnáct let.***

⁶ ZEZULOVÁ, Jana a MIROSLAV RŮŽIČKA. Aktuální problémy zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. *Státní zastupitelství*. 2005, roč. 3, č. 7-8, s. 11.

⁷ Tamtéž.

Odborná veřejnost však nepovažovala snížení hranice trestní odpovědnosti za vhodné. K tomu např. Hrušáková uvádí, že: „*na magickou hranici patnácti let je kromě trestní odpovědnosti navázána celá řada dalších právních následků v oblasti občanského práva, ale i z hlediska veřejnoprávních předpisů.*“⁸

Je zastáván názor, že snížením věkové hranice nic nevyřešíme, neboť zákon o soudnictví ve věcech mládeže dává prostředky k nápravě. Vůbec není nutné, aby to byly prostředky trestní represe. „*Prosazování snížení věkové hranice jde vždy ruku v ruce s medializací nějakého brutálního činu jinak trestného.*“⁹

Často je poukazováno na to, že by se musela změnit též věková hranice u trestného činu pohlavního zneužívání a podobných trestných činů, což není nutné a není třeba to spojovat se vznikem trestní odpovědnosti. Problém je však spatřován ve věkové vyspělosti, kdy děti ve věku čtrnáct a patnáct let jsou někdy velmi rozdílně vyspělé, mívají odlišné projevy puberty.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona uvádí z řady nedostatků platné procesní úpravy týkající se řízení proti mladistvým následující:¹⁰

1. za nevyhovující je považována úprava vazby mladistvého,
2. v praxi se téměř vůbec neuplatňuje ustanovení § 296 TrŘ o výjimečnosti společného soudního řízení proti mladistvému a osobě starší osmnácti let, nedostatečně je v řízení vymezeno a chráněno postavení mladistvého, jeho osobnost a soukromí,
3. dále není náležitě vymezen zvláštní postup při výkonu trestů a ochranných opatření mladistvých, který by měl napříště vycházet, oproti trestnímu postihu dospělých pachatelů, z monismu trestních sankcí, aby tak byl odstraněn difamující charakter trestního odsouzení,
4. absence zákonných podmínek pro důslednou diferenciaci a individualizaci procesních forem řešení této trestné činnosti, včetně

⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana. Rozhovor s profesorkou Milanou Hrušákovou. *Státní zastupitelství*. 2007, roč. 5, č. 5, s. 3.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ SCHELLEROVÁ, Ilona a kol. *Právní postavení mladistvých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 47.

uplatnění některého z odklonů, které by byly speciálně přizpůsobeny pro projednávání trestních věcí mladistvých,

5. úplně není respektována ani již v minulosti zavedená specializace na trestní věci mladistvých u obecných soudů, policie, když u státních zástupců je specializace zajištěna způsobem, kdy není vždy na nejnižších úrovních zabezpečeno, aby jeden státní zástupce nebyl pověřován dalšími specializacemi (byť s touto základní specializací úzce související); specifická je problematika u obhájců, kteří působí v této oblasti, kde s ohledem na právo volby advokáta nemusí být vždy specializace respektována,

6. spolupráce s Probační a mediační službou a s dalšími institucemi podílejícími se na práci s mládeží není v dostatečné míře stále zabezpečena.

2. Změny de lege ferenda

Na základě rozboru legislativních nepřesností a s tím souvisejících, výkladových problémů lze nastínit pro danou oblast právní úpravy následující podněty pro změny de lege ferenda:¹¹

1. Nová definice trestní odpovědnosti mladistvého v tom smyslu, aby byla rozumová a mravní vyspělost (mentální věk), jež je určovaná konkrétním stupněm dosaženého biologického, psychického a sociálního vývoje, vázána na schopnosti dospívajícího nahlédnout závažnost svého jednání a zdržet se protiprávních činů.

2. Svěřit posuzování vyspělosti (zralosti) do rukou dvou znalců, z nichž jeden by byl specializovaný na oblast dětské psychiatrie, zatímco druhý na oblast vývojové psychologie.

De lege ferenda je rovněž potřeba napravit zjevný nedostatek právní úpravy odstoupení od trestního stíhání spočívající v nemožnosti podat stížnost proti usnesení o odstoupení od trestního stíhání poškozeným v přípravném řízení.

¹¹ VÁLKOVÁ, Helena a Jana HULMÁKOVÁ. (Ne)Odpovědnost mladistvého podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže de lege lata i de lege ferenda. *Státní zastupitelství*. 2007, roč. 5, č. 5, s. 44.

Současnou úpravu trestního řízení mladistvých lze hodnotit pozitivně jakožto moderní přístup k řešení trestné činnosti mládeže, neboť vytváří vhodné podmínky pro výchovné působení na delikventní mládež. Je třeba si uvědomit, že zákon prioritně neusiluje o potrestání či izolaci mladého pachatele od společnosti, ale o zastavení jeho nastoupené delikventní kariéry a rovněž o vytvoření podmínek pro nápravu a odčinění spáchaných činů.

Literatura:

- CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-348-5.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-73-3.
- ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Prekriminalita dětí a kriminalita mladistvých, kterým byla uložena ochranná opatření*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2002. ISBN nevedeno.
- CHMELÍK, Jan. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra - odbor personální práce a vzdělávání, 1998. ISBN nevedeno.
- JEHLE, Jörg-Martin. *Trestní justice v Německu- fakta a čísla*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006. ISBN 80-7338-053-6.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. Praha: Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-24-0.
- JELÍNEK, Jiří a Dita MELICHAROVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže s poznámkami a judikaturou*. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-493-5.
- MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-825-8.
- MIŘIČKA, August a Otto SCHOLZ. *O trestním soudnictví nad mládeží*. Praha: Československý kompas, 1932. ISBN nevedeno.

- MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přeprac. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-572-8.
- NOVOTNÝ, František a kol. *Praktikum trestního práva hmotného*. 2.vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-252-3.
- NOVOTNÝ, František a kol. *Praktikum trestního práva procesního*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 978-80-7380-159-5.
- NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010*. Praha: EUROUNION, 2010. ISBN 978-80-7317-084-4.
- NOVOTNÝ, František, SOUČEK, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-237-0.
- NOVOTNÝ, František, SOUČEK, Josef a kol. *Trestní právo hmotné*. 3. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-291-2.
- NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef a kol. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2001. ISBN 80-7357-026-2
- SCHELLEROVÁ, Ilona a kol. *Právní postavení mladistvých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-82-3.
- SMITH, Dirk van zyl. *Příručka základních principů a slibné praxe v oblasti alternativních opatření k uvěznění*. Praha: Institut pro kriminologii a prevenci, 2010. ISBN 978-80-7338-093-9.
- SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

- ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexandr a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-829-0.
- ŠUBRT, Milan. *Trestněprávní odpovědnost a ochrana mládeže*. 2. rozš. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-333-8.
- ŠUBRT, Milan. *Řešení příkladů z problematiky trestněprávní odpovědnosti a ochrany mládeže*. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2011. ISBN 978-80-7251-346-8.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- VÁLKOVÁ, Helena a Frieder DÜNKEL. *Trestní zákonodárství nad mládeží v historické a srovnávací perspektivě*. Praha: Leges, 1992. ISBN 80-85638-00-2.
- VEČERKA, Kazimír, HOLAS, Jakub, TOMÁŠEK, Jan a kol. *Mládež v kriminologické perspektivě*. Praha: Institut pro kriminologii a prevenci, 2009. ISBN 978-80-7338-079-3.
- VEČERKA, Kazimír, HOLAS, Jakub, ŠTĚCHOVÁ, Markéta a kol. *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*. Praha: Institut pro kriminologii a prevenci, 2004. ISBN 80-7338-033-1.
- ZBORNÍK, František, KOTULAN, Petr a ROZUM, Jan. *Trestní soudnictví nad mladistvými v ČR a v zahraničí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. ISBN 80-86008-27-4.
- ZEŽULOVÁ, Jana. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1643-4.
- ZOUBKOVÁ, Ivana, NIKL, Jaroslav a ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Kriminalita mládeže*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2001. ISBN 80-7251-070-3.

- ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-08-2.

Články z časopisů:

- CÍSAŘOVÁ, Dagmar a Milan ŠUBRT. Postavení orgánu sociálně-právní ochrany dětí v řízení v trestních věcech mladistvých a v řízení ve věcech dětí mladších patnácti let se zaměřením na předsoudní stadia trestního řízení. *Trestní právo*. 2011, roč. 15, č. 1, s. 20-23. ISSN 1211-2860.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana. Rozhovor s profesorkou Milanou Hrušákovou. *Státní zastupitelství*. 2007, roč. 5, č. 5, s. 3-4. ISSN 1214-3758.
- KUČHTA, Josef, KALVODOVÁ, Věra, HORKÁ, Kateřina a kol. Z praktické části výzkumu „Věková hranice trestní odpovědnosti a kriminality mládeže“. *Státní zastupitelství*. 2011, roč. 9, č. 1-2, s. 3-50. ISSN 1214-3758.
- JELÍNEK, Jiří. K trestní odpovědnosti mladistvých. *Kriminalistika*. 2005, roč. 38, č. 2, s. 125 - 131. ISSN 1210-9150.
- KACAFÍRKOVÁ, Marcela. Věrohodnost výpovědí nedospělých a mladistvých osob v trestním řízení. *Trestní právo*. 2002, roč. 7, č. 10, s. 20- 22. ISSN 1211-2860.
- KREJČIŘÍKOVÁ, Kateřina. Rakouská soudní soustava v trestních věcech a mladiství. *Státní zastupitelství*. 2008, roč. 6, č. 9, s. 34-40. ISSN 1214-3758.
- KREJČIŘÍKOVÁ, Kateřina. Trestní právo nad mládeží v Rakousku. *Státní zastupitelství*. 2007, roč. 5, č. 5, 47-52. ISSN 1214-3758.
- ŠUBRT, Milan. Zvláštní způsoby řízení (1. Část). *Trestní právo*. 2009, roč. 13, č. 3, s. 12-21. ISSN 1214-3758.
- ŠUBRT, Milan. Zvláštní způsoby řízení (2. Část). *Trestní právo*. 2009, roč. 13, č. 5, s. 25-36. ISSN 1214-3758

- ŠUBRT, Milan. Zvláštní způsoby řízení (2. Část). *Trestní právo*. 2009, roč. 13, č. 6, s. 15-21. ISSN 1214-3758.
- VÁLKOVÁ, Helena a Jana HULMÁKOVÁ. (Ne)Odpovědnost mladistvého podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže de lege lata i de lege ferenda. *Státní zastupitelství*. 2007, roč. 5, č. 5, s. 39-45. ISSN 1214-3758.
- ZEZULOVÁ, Jana. Trestní soudnictví nad mládeží z pohledu reformy trestního práva. *Právní rozhledy*. 1996, roč. 4, č. 7, s. 312-317. ISSN 1210-6410.
- ZEZULOVÁ, Jana a Miroslav RŮŽIČKA. Aktuální problémy zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. *Státní zastupitelství*. 2005, roč. 3, č. 7-8, s. 6-15. ISSN 1214-3758.
- ZEZULOVÁ, Jana a Miroslav RŮŽIČKA. Aktuální problémy zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. *Státní zastupitelství*. 2005, roč. 3, č. 9, s. 14-20. ISSN 1214-3758.
- ZEZULOVÁ, Jana a Miroslav RŮŽIČKA. Soudnictví ve věcech mládeže z pohledu rozhodovací činnosti obecných soudů a Ústavního soudu. *Státní zastupitelství*. 2007, roč. 5, č. 5, s. 4-17. ISSN 1214-3758.

Internet:

- VEČERKA, Kazimír, HOLAS, Jakub, DIBLÍKOVÁ, Simona a kol. Analýza zpráv o mladistvém, vyžadovaných podle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví nad mládeží. *Kriminalistika* [online]. 2009, roč. 42, č. 1 [cit. 5. 2. 2014]. ISSN 1210-9150. Dostupné z:
<http://www.mvcr.cz/clanek/analyza-zprav-o-mladistvem-vyzadovanych-podle-zakona-c-218-2003-sb-o-soudnictvi-nad-mladezi.aspx>
- Statistické ročenky kriminality. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2010. [cit. 5. 2. 2014]. Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=3397&d=471>
45

Právní normy:

Základní trestně právní prameny:

- Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v platném znění.
- Zákon č. 41/2009 Sb., *o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku*.
- Zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním (trestní řád)* v platném znění.
- Zákon č. 218/2003 Sb., *o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)* v platném znění.
- Zákon č. 293/1993 Sb., *o výkonu vazby* v platném znění.
- Zákon č. 169/1999 Sb., *o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých zákonů* v platném znění.

Ostatní vnitrostátní právní prameny:

- Zákon č. 257/2000 Sb., *o Probační a mediační službě a o změně některých zákonů* v platném znění.
- Zákon č. 129/2008 Sb., *o výkonu zabezpečovací detence* v platném znění.
- Zákon č. 101/2000 Sb., *o ochraně osobních údajů* v platném znění.
- Zákon č. 104/1991 Sb., *o Úmluvě o právech dítěte*.
- Zákon č. 359/1999 Sb., *o sociálně-právní ochraně dětí* v platném znění.
- Zákon č. 94/1963 Sb., *o rodině* v platném znění.
- Zákon č. 99/1963 Sb., *občanský soudní řád* v platném znění.

Interní předpisy:

- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 30 ze dne 21. dubna 2009, *o plnění úkolů v trestním řízení v platném znění.*
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 169 ze dne 28. prosince 2009, *o činnosti na úseku mládeže v platném znění.*
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 86 ze dne 29. června 2009, *o předávání údajů pro účely sociálně-právní ochrany dětí v platném znění.*

Překlady

- SUCHÝ, Oldřich. *Rakouský spolkový zákon ze dne 20. 10. 1988 č. 599 o soudnictví v trestních věcech mládeže (Jugendgerichtsgesetz 1988 – JGG)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995. ISBN neuvedeno.